

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

UDK: 378 (497.7)

ISSN: 1409-9187

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
YEARBOOK

2021

ФАКУЛТЕТ ЗА
ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ГОДИНА 10

VOLUME X

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
YEARBOOK**

2021

ГОДИНА 10

VOLUME X

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCE**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ
YEARBOOK
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCE**

За издавачот/ For publisher
Проф.д-р Емилија Петрова Ѓоргева

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Мишко Цидров
проф. д-р Дејан Мираковски
проф. д-р Емилија Петрова Ѓоргева

Editorial board

Prof. Blazo Boev, Ph. D.
Prof. Liljana Koleva Gudeva, Ph. D.
Prof. Misko Dzidrov, PhD
Prof. Dejan Mirakovski, PhD
Prof. Emilija Petrova Gorgeva, PhD

Редакциски одбор

проф. д-р Снежана Ставрева Веселиновска
проф. д-р Соња Петровска
проф. д-р Снежана Мирасчиева
проф. д-р Снежана Јованова Митковска
проф. д-р Емилија Петрова Ѓоргева
проф. д-р Блаже Китанов
проф. д-р Никола Смилков
проф. д-р Виолета Николовска
проф.д-р Трајче Стојанов
проф.д-р Деспина Сивевска
проф. д-р - Ирена Китанова
проф. д-р Билјана Митевска Попевска
проф. д-р Даниела Коцева

Editorial staff

Prof. Snezana Stavreva Veselinovska, PhD
Prof. Sonja Petrovska, PhD
Prof. Snezana Mirascieva, PhD
Prof. Snezana Jovanova Mitkovska, PhD
Prof. Emilija Petrova Gorgeva, PhD
Prof. Blaze Kitanov, PhD
Prof. Nikola Smilkov, PhD
Prof. Violeta Nikolova, PhD
Prof. Trajce Stojanov, PhD
Prof. Despina Sivevska, PhD
Prof. Irena Kitanova, PhD
Prof. Biljana Mitevaska Popevska, PhD
Prof. Daniela Koceva, PhD

Главен и одговорен уредник /

проф. д-р Снежана Ставрева Веселиновска

Managing editor

Prof. Snezana Stavreva Veselinovska, PhD

Технички уредник

доц. д-р - Верица Јосимовска

Editor in chief

Docent Verica Josimovska, Ph.D.

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Снежана Кирова
(англиски јазик)

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Snezana Kirova
(English)

Техничко уредување

Славе Димитров

Technical editor

Slave Dimitrov

ISSN 1409-9187

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Address of the editorial office
Goce Delcev University – Štip
Faculty of philology
Krstе Misirkov 10-A
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Трајче Стојанов СВ. КЛИМЕНТ КАКО ДЕЛ ОД ПРЕДИСТОРИЈАТА НА МАКЕДОНСКАТА ФИЛОСОФИЈА	5
Виолета Николовска СВ. КЛИМЕНТ – УЧИТЕЛ И УЧЕНИК	17
Снежана Мирасчиева ТАМУ КАДЕ ШТО СЕ СРЕЌАВААТ ТРАДИЦИЈАТА И СЕГАШНОСТА	21
Стојко Стојков СВЕТИ КЛИМЕНТ – УЧИТЕЛ НА МНОГУ НАРОДИ	29
Оливер Цацков КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ - ПРВИОТ СЛОВЕНСКИ ПРОСВЕТИТЕЛ И УЧИТЕЛ НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД	39
Снежана Ставрева Веселиновска ПРИМЕНА НА WEB-АНИМАЦИЈА ВО НАСТАВАТА ПО БИОЛОГИЈА И ПОТТИКНУВАЊЕ НА МИСЛОВНИТЕ СПОСОБНОСТИ КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА УСВОЈУВАЊЕ НА БИОЛОШКИТЕ ПОИМИ	45
Јованка Денкова ЗА ТАГИТЕ И СТРАВОВИТЕ ВО ДЕТСКИОТ СВЕТ (Осврт кон романот „За мачките, за нотите и за бубачките“ од Јасминка Петровиќ)	61
Даниела Коцева ЦРКОВНАТА ПРОСВЕТИТЕЛСКА И ПРЕРОДБЕНИЧКА ДЕЛНОСТ	73
Томислав Таневски МУЗИКАТА КАКО КРЕАТИВНА ТЕРАПИЈА	79
Оливер Цацков ПРОПАГАНДАТА НА „КОЛО СРПСКИХ СЕСТАРА,, ВО ШТИП	89
Драгана Кузмановска, Снежана Кирова, Биљана Иванова ВКЛУЧУВАЊЕ НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ ВО РАНОТО ДЕТСТВО – КЛУЧ ЗА УСПЕХ ПРИ УСВОЈУВАЊЕТО НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК	97
РЕЦЕНЗИЈА од проф. д-р Снежана Ставрева Веселиновска	105

СВ. КЛИМЕНТ – УЧИТЕЛ И УЧЕНИК

Виолета Николовска

Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

violeta.nikolovska@ugd.edu.mk

Апстракт: Факултетот за образовни науки, при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип е факултет кој подготвува кадар за учители, воспитувачи и педагози во примарното образование. Учителската професија е благородна дејност, затоа што пред себе го има она што е најскапоцено за човештвото и нацијата, а и за секој родител – децата. Задачата на учителот е да го опишени детето и да му биде првиот пример кој ќе делува и воспитно и од кој зависи дали детето ќе го засака образовниот процес, училиштето и учењето. Дејноста на учителот е експлицитно образовна и имплицитно, преку својот пример и однесување – воспитна. Учител не може да биде секој. Учителот треба да ги сака децата, да го сака знаењето и да има знаење. На ден пред денот во кој си спомнуваме за нашиот учител во верата и писменоста Св. Климент Охридски, сакаме да проговориме за овој светилник на нашата Црква, патрон на Македонската православна црква како учител, но и како ученик, на двајцата браќа наречени рамноапостолни, просветлители на словенските народи – Св. Кирил и Методиј.

Клучни зборови: образование, учител, ученик, просвета, воспитание, азбука

SAINT CLEMENT – TEACHER AND STUDENT

Violeta Nikolovska

Faculty of Educational Sciences, University “Goce Delcev” – Stip

violeta.nikolovska@ugd.edu.mk

Abstract: The Faculty of Educational Sciences at the University “Goce Delcev” in Stip is a faculty that prepares staff for teachers, educators and pedagogues in primary education. The teaching profession is a noble profession, because in front of it stands what is the most precious to the humanity and the nation and to every parent - children. The task of the teacher is to make children literate and to be their first example acting educationally and on which it depends whether the child will love the educational process, school, and learning. The activity of the teacher is explicitly educational and implicitly, through his/her example and behavior – it also influences children’s upbringing. Not everyone can be a teacher. The teacher should love children, love knowledge and have knowledge. The day before the day we remember our teacher in faith and literacy St. Clement of Ohrid, we want to talk about this lighthouse of our Church, patron of the Macedonian Orthodox Church as a teacher, but also as a student of the two brothers called equal apostles, enlighteners of the Slavic peoples - Ss Cyril and Methodius.

1. Вовед

Излагањето ќе го започнеме со прашањето: кој бил Св. Климент Охридски? И ќе одговориме, за почеток: ученик на Св. Кирил и Методиј. А кои се Св. Кирил и Методиј? Тие се наречени рамноапостолни. Рамни на дванаесетте апостоли Христови. Христови ученици и учители на верниот народ. Но овие рамноапостолни ученици Христови имаат уште една важна дејност. Тие се описменувачи на словенските народи¹. Ги составиле (можеби заедно и со Св. Климент) првите словенски писма, адаптирани на словенските гласови, а по пример на грчката алфавита: глаголицата и кирилицата. Глаголати – на старословенски јазик значи зборува². Го издигнале словенскиот јазик, оној на кој зборувале македонските Словени од околината на Солун во втората половина на 9 век, на исто ниво со еврејскиот, грчкиот и латинскиот. Во трактатот „О писменех“, монахот потпишан како Црноризец Храбар, за кој се претпоставува дека е Св. Наум Охридски, другарот и брат во Христа на Св. Климент, го оправдува користењето на словенскиот јазик во богослужбата и богослужбените книги. На тој начин, и јазикот бил осветен и се осветува. На овие апостоли меѓу Словените, нивни описменувачи, ученик е Св. Климент.

2. Св. Климент – учител и ученик

За животот на светиите постојат житија: јазични текстови во кои е опишан нивниот подвиг, нивните чудеса, нивните страданија³.

Што да изделиме од животот на Св. Климент? Се вели дека бил особено близок со Св. Методиј. И тој, како и неговите учители, и како многу следбеници Христови бил прогонет. Така, од Моравија дошол на крај во Охрид, до нашата земја, нашата татковина. Неговото прогонство нам ни донело среќа, радост, благовестие.

Тој е основач на првиот универзитет во Европа, Охридската книжевна школа. Охридската книжевна школа, за нас Македонците е многу битна, не само како прв богословски универзитет, христијанско училиште, туку и како стожер на нашата национална самобитност. Во неа се негувала македонската варијанта на црковнословенскиот јазик, со свои особености. Ќе наведеме некои од нив: развојот на редуцираните вокали Љ и Ў во О и Е – пр. *сон, ден*; развој на назалниот вокал Ж во А (во повеќето македонски говори) – *рака, пат, заб*; А во Е – *семе*; појавата на ново S; мешањето на А со Љ и на Љ со Е и други (Угринова – Скаловска 1979: 32).

Св. Климент е патрон на Македонската православна црква. Она што е Св. Сава за Србите, тоа е Св. Климент за нас, Македонците. При тоа, мораме

¹ За дејноста и животот на Св. Кирил и Методиј, в. „Панонски легенди“, превод Угринова – Скаловска, 1987.

² Угринова – Скаловска 1979: 148.

³ Житието на Св. Климент, в. Поповић, Ј. 1975: 670-681.

да го споменеме и неговиот брат во Христа, сотрудник, Св. Наум Охридски Чудотворец.

Тоа се учениците. Но тие се и учителите. Ќе приведеме, во слободен превод на македонски јазик дел од житието на Св. Климент, кој зборува за него како учител: Имаше Св. Климент по сите места и црковни општини не малку избрани ученици, ги имаше на број околу 3 500, на кои им ги откриваше подлабоките тајни на Светото Писмо и им посветуваше особено внимание да научат што повеќе. Тие му беа поблиски од другите, често одеа со него гледајќи од близу што работи, што зборува. Никогаш никој не го видел да се одмора, туку - или ги подучувал децата, и тоа на различни начини: - на едните им ги покажувал буквите од азбуката, на други им ја објаснувал смислата на напишаното, третите ги учел како да ја држат раката при пишувањето, - и тоа не само дење, туку и ноќе: или се предавал на молитва, или се оддавал на читање или пишувал книги. Се случувало истовремено да работи и две работи, и пишувал и ги подучувал децата, затоа што знаел дека мрзливоста е учителка на секое зло, како што рекла мудроста, која е учителка на секое добро преку еден од своите служители (Ис. Сир. 33, 28) (Поповиќ 1975: 677).

3. Заклучок

Факултетот за образовни науки е учителски факултет. Големо задолжение ни оставиле првите учители на Словените. Тие од пагани, словенските народи ги крстиле и им дале достоинство да бидат христијани. Од темнина ги привеле во Светлина. Знаењето е Светлина. Човекот кој има знаење не може да биде излажан, изманипулиран, не може да живее во неуреден систем, неуредна заедница. Светителите на луѓето им помагале и во практични работи, се вели дека Св. Климент и Св. Наум ги подучувале луѓето како да ги калемат овошките. Од диви да ги направат питоми. Ние сме ваши учители (на студентите), а утре вие ќе бидете учители.

Во Св. Писмо се вели: „Помнете ги вашите наставници, што ви го проповедаа словото Божјо, и имајќи го пред очи крајот на нивниот живот, подражавајте ја верата нивна“ (Евр. 13, 7). Да ги помниме нашите први вероучители. Да го проучуваме нивниот живот. Да се трудиме да им бидеме достоинствени ученици. Образованието не е само стручно усовршување. Оспособување за дадена професија. Во основа на зборот образование е именката *образ*. Во основа на зборот просвета е *светлина*. Тоа е и моралната компонента на образованието. Она што го нарекуваме воспитание. Да се сочува образот, образот Божји кај човекот. Достоинството. Моралот. Човекот да биде светол, не темен. Да се просветли. Знаењето без добрина, интелигенцијата без морал, може да направи многу лоши работи. Тоа не е знаење, тоа е лукавство.

Затоа, да се трудиме да бидеме добри учители. Од темнина да приведуваме во светлина. Тоа е нашата должност, тоа е нашата обврска. А овој факултет,